

Maadin nizamnamesinin bazı maddeleriyle taşocakları nizamnamesinin tadiline dair kanunun bazı maddelerini tadil edici $\frac{1}{453}$ numaralı kanun lâiyhası ve İktisat, Adliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları

T. B. M. M.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Şube 1

28-4-929

Sayı $\frac{6}{1778}$

B. M. M. Yüksek Reisliğine

12 - Nisan - 341 tarihli ve 608 numaralı kanunun bazı maddelerinin tadili hakkında İktisat Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 24-4-929 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

*Başvekil
İsmet*

Esbabı mucibe lâiyhası

Maadin nizamnamesinin bazı maddelerinin tadiline dair olan 12 nisan 341 tarihli ve 608 numaralı kanunun mezkûr nizamnamenin kırk beşinci maddesini muaddil birinci maddesinde (maadini mekşufe veya metrukeden olupta Devletçe mukayyet olanlar ile inaleleri münfesi bulunan madenler, Hükûmetçe ya doğrudan doğruya idare veyahut temettüatı safiyeye Hükûmetin iştiraki şartıyla sermayesinin lâakal yüzde elli biri Türkiye Cümhuriyeti tebaasına münhasır olan türk şirketlerine ihale olunur. Ancak bu yüzde elli bir miktarındaki Türk sermayesinin tamamına bir sene zarfında talip çıkmadığı takdirde noksanı Hükûmet tarafından tediye edilir .) diye yazılmıştır.

1 - İşbu madde (lâakal yüzde elli biri Türkiye Cümhuriyeti tebaasına münhasır olan türk şirketlerine ihale olunur.) kaydi menleketimiz iktisadiyatını yükseltecek olan tabii servetlerimizden azamî istifadeyi temine hadim olacak harici sermayelerin gelmesini mani bulunduğu bu bapta vaki müracaattan anlaşılmıştır.

2 - Yine mezkûr maddedeki (sermayenin tamamına bir sene zarfında talip çıkmadığı takdirde noksanı Hükûmet tarafından tediye edilir.) kaydi dahi Hükûmete bir mecburiyet tahmil eylediği halde bu güne kadar bu maksatla bütçeye tahsisat vaz'ına imkân görülememiş ve filiyat sahasında bu kaydın faydalı neticelere varacağına delâlet edebilecek bir vaziyet hadis olamamıştır.

3 - Ve yine mezkûr kanunun maadin nizamnamesinin altmış birinci maddesini muaddil olan üçüncü maddesinin (B) fıkrasında (ikametgâhı resmî ve müdürü mes'ul, hisselerin ekseriyetini temsil edenler tarafından irae edilir.) diye yazılıdır ki bu şeklin de mahzurlu olduğu üç dört senelik tatbikatla meydana çıkmıştır. Çok defa ekseriyeti

teşkil eyleyen hissedarlar muhtelif sebepler altında ve hatta ekalliyeti zarara sokmak için madenin matlup olan faaliyete vaz'ına yanaşmamakta ve binnetice madenin imalini arzu eyleyen ekalliyetteki hissedarlar faaliyetine de engel olmaktadır.

4 - H : fıkrasında ise işbu maddei kanuniyenin tarihi neşrinden itibaren üç ay zarfında eshabı imtiyaz ve yahut Ereğli havzai fahmiyesi ocak amilleri ber mucibi kanun müdiri mes'ul tayin ve ikametgâhi resmî irae eylemedikleri takdirde madenler üzerindeki hukuku müktesepelerinin Devlete intikal eyleyeceği ilâh.. diye yazılı bulunmaktadır. Bu fıkrada bir defaya mahsus olup her imtiyaz itasında hükmünü mültezimlere teşmil eylememekte olması yüzünden bu bapta mültezimler icbar edilmeüyüp madenler mes'ul müdürlükten mahrum kalarak kanun ahkâmının tatbikini işkâl eylemektedir.

5 - yukarıda yazılan mahzurları ber taraf etmek maksadile kaleme alınan 12 nisan 341 tarihli ve 608 numaralı kanunun bazı mevaddını muaddil kanun lâyihası leffen takdim kılınmış olduğundan işbu lâyihanın müstaceliyetle kanuniyete raptettirilmesi arz ve rica olunur efendim.

T. B. M. M.

İktisat Encümeni

Karar № 20

Esas № $\frac{1}{463}$

6-5-2929

İktisat Encümeni mezbatası

RİYASETİ CELİLEYE

12 nisan 1341 tarihli ve 608 numaralı kanunun bazı maddelerini muaddil kanun lâyihası İktisat Vekili Beyin huzurile müzakere ve tetkik edildi.

Filhakika 12 nisan 1341 tarihli ve 608 numaralı kanunun birinci maddesi mucibince maadini mekşufe ve ya metrukeden olupta Devletçe mukayyet olanlarla ihaleleri münfesiht bulunanların işletilmelerine talip çıkacak olan şirketlerin sermayelerinin yüzde elli birinin behemehal türkiye tebaasından olanlara ait bulunması ve diğer taraftan da bu miktarın tamamına bir sene zarfında talip bulunmadığı takdirde noksanının Hükûmet tarafından tediyesi meşruttur. Hükûmetin esbabı mucibesinde de beyan edildiği veçhile bu hükmün vaz'ından maksut gayeye tatbikat sahasında şimdiye kadar vasil olunamamıştır. Çünkü tabii servetlerimizden istifadeye kâfi miktarda millî sermaye maalesef elyevm mevcut olmadığından kanunda gösterilen şekil ve şeraitte şirketler teşekkül edememiş edenler de muvazaa yolunu tutmuşlardır.

Diğer taraftan ise daha müstacel ve mübrem ihtiyacat dolayısıyla hükûmet de bu gibi iştiraklere kanunun tarifati dairesinde yardımda bulunamamıştır.

Maden gibi müessesatın bir şekli iktisadide işletilmesi ve matlup menfaati temin eyleyebilmesi için büyük sermaye ve teknikin mevcudiyeti iktiza edeceğinden Encümenimiz bu gayeyi temine matuf olan kanun lâyihasının birinci maddesini aynen kabul etmiş ve ikinci madde ise eskisine nazaran yalnız müdürü mes'uller hakkında mahkemeye müracaat hakkını tavih eylemek üzere tadil edilmiş bir madde olduğundan ve bu hakkın ise ahkâmı umumiyeden bulunmasından dolayı ayrıca tespitine lüzum görülmediğinden tayyi tensip kılınmıştır.

Yakınlarda madenler hakkında umumî bir kanun lâyihasının Meclisi Âliye arzedeceği ifadesi üzerine esasen şimdilik tatbikinde bir zaruret hissedilmeyen üçüncü maddenin de tayyi muvafık görülmüş ve diğerleri aynen kabul edilmiştir:

Bermucibi havale Adliye encümenine tavdi kıldımak üzere Riyaseti Celileye takdim kılındı.

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâtip	Maz. Mu.	Reis
	Mardin	Mersin			Mardin	
<i>Emin Aslan</i>	<i>Nuri</i>	<i>Hakki</i>	<i>Edip Servet</i>	<i>Hüsni</i>	<i>Ali Rıza</i>	<i>Mustafa Şeref</i>
			Âza	Âza	Âza	Âza
				Yozgat	Manisa	Eskişehir
			<i>Danis</i>	<i>Tahsin</i>	<i>M. Yaşar</i>	<i>Emin</i>

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas № $\frac{1}{458}$

11/5/1929

Adliye Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

12 Nisan 341 tarih ve 608 numaralı kanunun bazı maddelerini muaddil olup Baş vekâletin 28 - 4 - 929 tarih ve 1773 numaralı tezkeresile Adliye Encümenine tevdi kılınmış olan lâyiha ile İktisat Encümeni mazbatasında yazılı sebepler encümenimizce de muvafık görülmekle yalnız birinci maddeye şekle ait bazı ibare ilâve olunmuş ve İktisat Encümeninin ikinci maddesi zait görülerek tayy edilmiş olmakla havalesi mucibince Bütçe Encümenine tevdi arz olunur .

Âza	Âza	Âza	Kâ	M. M.	Ad. En. reisi
Manisa	Sinop	Balıkesir			
<i>Kemal</i>	<i>Kemal</i>	<i>Sadık</i>	<i>A. Hamdi</i>	<i>Salâhattin</i>	<i>M. Fevzi</i>
			Âza	Âza	Âza
			Çorum	Balıkesir	
			<i>Münür</i>	<i>O. Niyazi</i>	<i>Nazif</i>

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Mazbata № 87

Esas № $\frac{1}{458}$

Bütçe Encümeni mazbatası

RIYASETİ CELİLEVE

12 Nisan 1341 tarih ve 608 numaralı kanunun bazı maddelerinin tadili hakkındaki kanun lâyihası ile İktisat ve Adliye Encümenleri mazbataları Encümenimizce tetkik ve müzakere olundu.

Mezkûr kanunun birinci maddesindeki mekşuf ve metrûk madenlerden Devletçe mukayyet olanlarla ihaleleri müfesihs bulunanların işletmelerine talip olacak şirketler sermayesinin yüzde elli birinin behemehal Türkiye tebaasına ait olmasını meşrut kılan hükmün tatbikatta bir faidesi olmadığına, bil'akis ecnebi sermayeli şirketlerin teşekkülünü işkâl ettiğine dair serdolanın mütalealara iştirak eden Encümenimiz kanun lâyihasını Adliye Encümeninin tespit ettiği şekilde kabule ve Heyeti Umumiyeye takdimine karar verilmiştir.

Âza	Âza	Kâtip	R. V.	26 / 5 / 929
Kütahya	İsparta	Bursa	İstanbul	Reis
<i>Niyazi Asim</i>	<i>Mükerrem</i>	<i>Muhlis</i>	<i>Fuat</i>	Edirne
				<i>Şakir</i>
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Kırklareli	Erzurum	Elaziz	Tokat	Samsun
<i>M. Nahit</i>	<i>H. Aziz</i>	<i>H. Tahsin</i>	<i>O. Şevki</i>	<i>Adil</i>
				<i>M. Remzi</i>

Hükümetin teklifi

12 Nisan 341 tarihli ve (608) numaralı kanunun bazı maddelerinin tadili hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Birinci madde şu şekilde tadil edilmiştir.

Mekşuf veya metruk madenlerden olupta Devletçe mukayyet olanlarla ihaleleri münfesiht bulunan madenler Hükümetçe ya doğrudan doğruya idare veyahut temettuatı safiyeye Hükümetin iştiraki şartıyla Türk şirketlerine ihale olunur.

MADDE 2 — İkinci madde şu şekilde tadil edilmiştir.

A - Bir madenin münferiden veya müstereken imal ve idaresini deruhte eden eshabı imtiyaz veya mültezim veyahut Ereğli havzası kömür ocak amilleri maden veya ocakların idaresine ait hususat için idareten ittihaz olunacak mukarreratı resmîyenin tebelluğ ve kabulü için aralarında veya hariçten salâhiyettar bir mes'ul müdür ile madenin veya ocakların bulunduğu mevki veya kaza veya vilâyet dahilinde bir ikametgâhı resmî iraesine mecburdurlar.

B - İkametgâhı resmî ve mes'ul müdür bütün hisselerin nisfından bir fazlasının ittifaikiyle tayin edilir. Bu ekseriyet hasıl olmazsa her hissedarın gösterecekleri namzetlerden birisini İktisat Vekâleti mes'ul müdür tayin ve ilân eder.

Mes'ul müdürün imalâtı şeriklerin menfaatlarına muvafık olmıyarak işlettiği ve bu yüzden zarar iras eylediği şerikler tarafından iddia olunursa mes'ul müdür aleyhine ait olduğu mahkemede şahsî zarar ve ziyan davası ikame edilebilir.

Meadin nizamnamesi ahkâmına tevfiikan eshabı imtiyaz veya mültezim veya amillere vaki olacak her türlü tebligat müdürü mes'ule veya ikametgâhı resmîye usulü muhakemei hukukiye kanunu ahkâmına tebaan icra olunur. Bu suretle vuku bulan tebligat eshabı imtiyaz ve amillerin cümlesine ayrı, ayrı icra olunmuş ad ve itibar olunur.

H - İşbu maddei kanunîyenin tarihi neşrin-den itibaren üç ay zarfında eshabı imtiyaz veya mültezim ve yahut Ereğli havzaifahmiyesi

İktisat Encümeninin tadili

12 nisan 341 tarihli ve 608 numaralı kanunun birinci maddesini muaddil kanun lâyihası

MADDE 1 — Birinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Dördüncü madde aynen kabul edilmiştir.

Adliye Encümeninin tadili

*12-4-341 tarih ve 608 numaralı kanunun
birinci maddesini muaddil kanun lâyihası*

MADDE 1 — 608 Numaralı kanunun birinci maddesi aşağıda yazıldığı üzere tadil edilmiştir.

Mekşuf veya metruk madenlerden olupta Devletçe mukayyet olanlar ile ihaleleri münfesiht bulunan madenler Hükümetçe ya doğrudan doğruya idare yahut safi temettülere Hükümetin iştiraki şartıyla Türk şirketlerine ihale olunur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ocak amilleri ber mucibi kanun müdürü mes'ul tayin ve ikametgâhı resmî irae eylemedikleri takdirde madenler üzerindeki hukuku müktesibelerinin Devlete intikal eyleyeceği ticaret vekâletince merkezi Hükûmette ve İstanbulda gazetelerle ve madenlerin bulunduğu mahallerde hükûmeti mahalliye marifetile ayda bir olmak üzere üç defa ilân edildikiten sonra keyfiyet bamazbata heyeti vekileye arz olunmağla beraber bir gûna diyecekleri var ise üç aya kadar şurayi Devlete müracaatta muhtar oldukları aynı veçhile bir defa ilân olunur .

Bu bapta şurayi Devletçe verilecek karar kaziyyei muhkeme mahiyetindedir.

MADDE 3 — İşbu kanunun neşrinden sonra imtiyazı verilecek madenler ile kömür ocağı mültezim veya amilleri maden veya ocağın teslim ve tesellüm tarihinden itibaren üç ay zarfında geçen maddelerde ki şerait dahilinde mesu'l müdür tayin ve resmî ikametgâh göstermeğe mecburdurlar .

Aksi takdirde imtiyazları fesholunur. ve bir gûna diyecekleri olduğu takdirde üç aya kadar Şurayi Devlete müracaatta muhtar oldukları madenin bulunduğu vilâyette ve merkezi hükûmette bir defaya mahsus olarak ilân edilir.

MADDE 4 — 12 nisan 341 tarih ve (608) numaralı kanunun bu kanuna muğayir olan ahkâmı mülğadır .

MADDE 5 — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren muteberdir.

MADDE 6 — İşbu kanunun icrasına İktisat Vekil memurdur.

24-4-929

Da.V.	M.M.	Ad.V.	BşV,
Ş. Kaya	M. Abdülhalık	M. Esat	İsmet
Na.V.	Mf.V.	Ma.V.	HaV.V.
Recep	Cemal Hüsnü	Ş. Saracoğlu	Ş. Saracoğlu
	S. İ. M. V.	İk. V.	
	D. Refik	M. Rahmi	

MADDE 3 — Beşinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Altıncı madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya İktisat vekili memurdur.